

POLICIJA U VREME VANREDNOG STANJA

Saša Đorđević

Beograd, maj 2020.

Sažetak

Policija u Srbiji nije u potpunosti primenjivala demokratske standarde rada u vreme vanrednog stanja, koje je u Srbiji bilo na snazi od 15. marta do 6. maja 2020. Glavni posao policije tokom vanrednog stanja bio je da se stara o poštovanju restriktivnih mera ograničenja i zabrane kretanja i okupljanja, zdravstvenog nadzora i karantina, te da dozvole za kretanje tokom policijskog časa dobiju ljudi kojima je to zaista potrebno. Međutim, policija nije uvek u ta 52 dana vanrednih okolnosti postupala profesionalno, srazmerno, politički neutralno, vodeći računa najpre o potrebama i pravima građana. Tome je doprinelo i često menjanje propisa.

U suprotnosti sa Ustavom, doneta je naredba ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica. Ustav ne dozvoljava da naredba bude osnov za ograničavanje slobode kretanja, već uredba. Štaviše, Ustav omogućava da se pravo na slobodno kretanje ograniči, ali ne i potpuno ukine, što je urađeno u vreme vanrednog stanja. Policija je evidentirala preko 7.800 prekršilaca policijskog časa. Policijsko zlostavljanje je primećeno barem u tri slučaja, ali se procenjuje da je taj broj višestruko veći. Unutrašnja kontrola policije javno je reagovala samo u jednom slučaju.

Kriterijumi na osnovu kojih je MUP izdavao dozvole za kretanje tokom policijskog časa nisu bili propisani, zbog čega su zloupotrebjene u političke svrhe. Iako je propisano da MUP izdaje dozvole za kretanje, u praksi su ih izdavali druga ministarstva, javna preduzeća ili opštinski krizni štabovi, što je unelo dodatnu zabunu, kako kod građana, tako i policijskih službenika. Policija je dozvolila kretanje tokom policijskog časa ljudima koji su palili baklje na krovovima stambenih zgrada, ugrožavajući bezbednost stanara. Istovremeno, policija nije uvek uredno odgovarala na pozive građana koji su prijavljivali kršenje policijskog časa i upotrebu pirotehničkih sredstava. Politički neutralno postupanje policije je dovedeno u pitanje hapšenjem simpatizera opozicije i dozvoljavanjem bakljade pristalica vlasti.

Nisu dobro informisani građani koji su pre proglašenja vanrednog stanja iz inostranstva u Srbiju da moraju da ostanu kod kuće. Dešavalo se da policija obavesti građane o obaveznoj kućnoj izolaciji deset dana nakon ulaska u zemlju, ili da ih uopšte ne informiše. Neke od njih je policija tokom vanrednog stanja uhapsila zbog kršenja ove mere. Kontrola poštovanja kućnog karantina je na početku vanrednog stanja bila dobra, a onda je vremenom postala lošija i svela se na telefonsku proveru. Odbor za odbranu i unutrašnje poslove nije nijednom pokrenuo pitanje kontrole policije u vreme vanrednog stanja.

Naročito je u vanrednim okolnostima važno preispitati rad institucija i otkloniti bilo kakve sumnje o neprofesionalnom i nezakonitom radu, odnosno sankcionisati one koji nisu radili po propisima. Tako se gradi poverenje u institucije, ali i otklanjaju mogućnosti da se građani samoorganizuju kako bi obezbedili ličnu bezbednost u okruženju koje ne mogu da kontrolišu.

Preporuke

1. Narodna skupština, Zaštitnik građana i Sektor unutrašnje kontrole MUP-a treba da preispitaju zakonitost rada policije tokom vanrednog stanja i obaveste građane o rezultatima.
2. Članovi Odbora za odbranu i unutrašnje poslove Narodne Skupštine treba da zatraže od MUP-a vanredni izveštaj o postupanju policije tokom vanrednog stanja i donesu zaključke o poštovanju političke, vrednosne i interesne neutralnosti u radu policije, kao i o uočenim nezakonitostima ili nepravilnostima.
3. Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, koji je najavio posetu Srbiji ove godine,¹ treba da ispita slučajeve upotrebe sredstava prinude policijskih službenika u vreme vanrednog stanja.
4. Narodna skupština treba da pokrene izradu jasnih protokola za postupanje državnih organa u situaciji sličnoj širenju zaraze od korona virusa.
5. Evropska unija bi trebalo da uzme u razmatranje postupanje policije u vreme vanrednog stanja prilikom izrade sledećeg izveštaja o napretku Srbije.

Uvod

Policija u Srbiji je organizacioni deo Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), čiji je osnovni zadatak da štiti živote ljudi, njihova prava, slobode i imovinu, ali i podržava vladavinu prava. Dužna je da u redovnim, ali i u vanrednim okolnostima, obavlja policijske poslove u skladu sa načelima i standardima policijskog rada – zakonito, profesionalno, srazmerno, politički neutralno, pri čemu su potrebe i prava građana uvek na prvom mestu.²

Srbija je od 15. marta do 6. maja 2020. bila u vanrednom stanju zbog zaraze od korona virusa. Glavni zadatak policije u ta 52 dana vanrednog okruženja je bio da obezbedi poštovanje primene mera 1) ograničenja i zabrane kretanja, 2) zabrane okupljanja, 3) zdravstvenog nadzora i karantina,³ kao i da 4) izdaje dozvole za kretanje i procenjuje opravdanost zahteva za dobijanje dozvole za kretanje kada je ono inače zabranjeno.⁴

U izveštaju je procenjeno koliko je u vanrednim okolnostima policija postupala u skladu sa demokratskim standardima policijskog rada. Međutim, takva procena nije moguća bez prethodne analize konteksta vanrednog stanja u Srbiji, što je predočeno na početku ovog teksta. Nakon toga su analizirani zadaci i rezultati policije, te slučajevi u kojima postoje indicije o nepravilnostima.

Izveštaj je izrađen analizom sadržaja usvojenih pravnih akata izvršne vlasti u Srbiji tokom krize od širenja zaraze korona virusom, zvaničnih saopštenja MUP-a, izjava zvaničnika policije i političkih predstavnika MUP-a, medijskih analiza i vesti, praćenjem aktivnosti različitih korisnika društvenih mreža *Facebook* i *Twitter*, izveštaja međunarodnih vladinih i

nevladinih organizacija o stanju u Srbiji u periodu od 4. marta do 6. maja 2020, kao i intervju sa policijskim službenicima koji su tokom krize izazvane korona virusom radili na terenu.

Od najsmješnijeg virusa do najvećeg neprijatelja

Put od totalne negacije problema širenja zaraze korona virusom do toga da je postao najveći neprijatelj zemlje bio je ekspresno kratak. Opasnost od virusa je na početku krize krajem februara i početkom marta vrlo relativizovana. Čak je nazvan najsmješnijim virusom u istoriji čovečanstva.⁵ Istovremeno, raspisani su parlamentarni izbori,⁶ što je dovelo do pravljnja ogromnih gužvi za prikupljanje potpisa podrške trenutno vladajućoj Srpskoj naprednoj stranci.⁷

Samo dva dana od raspisivanja parlamentarnih izbora, zvanično je registrovan prvi slučaj zaražene osobe korona virusom u Srbiji i to 6. marta 2020. na severu zemlje u Subotici.⁸ Tri dana posle toga potvrđen je i drugi slučaj.⁹ Ubrzo se Srbija našla u „ratu protiv nevidljivog i opakog protivnika“, kako je predsednik Republike opisao COVID-19.¹⁰ Na kraju, uvedene su najstrože mere zaštite, čak i kada se Srbija upoređi sa ostatkom sveta.

Srbija je zbog sprečavanja širenja zaraze u periodu od 6. marta do 20. aprila 2020. zatvorila granične prelaze, zatvorila škole, zabranila okupljanja, obustavila javni prevoz, ograničila i potpuno zabranila kretanje ljudi u večernjim i noćnim časovima i tokom vikenda. Na taj način je dospela u grupu od šest zemalja, zajedno sa Hrvatskom, Katarom, Bolivijom, Pakistanom i Sirijom, koje su uvele najstrože mere zaštite od korona virusa na svetu.¹¹

Vanredno stanje u Srbiji je proglašeno 15. marta,¹² devet dana nakon što je registrovan prvi zaraženi. Inače, vanredno stanje se uvodi kada je situacija tako opasna da ugrožava opstanak ljudi i države i zahteva odstupanja od pojedinih ljudskih prava, koja omogućava Skupština.¹³ Problem u Srbiji je činjenica da Skupština nije proglasila vanredno stanje iako je po Ustavu to njen posao.¹⁴ Izabran je vanredan način – koji Ustav omogućava kada Skupština ne može da se sastane – odlukom predsednice Vlade, predsednice Skupštine i predsednika Republike.¹⁵

Udruženje građana Toplički centar za demokratiju i ljudska prava je zbog odluke o proglašenju vanrednog stanja podneo krivičnu prijavu Tužilaštvu za organizovani kriminal zbog osnovane sumnje da su predsednik Republike, predsednica Vlade i predsednica Skupštine izvršili krivično delo napad na ustavno uređenje.¹⁶

Izvršna vlast je opravdala neučestvovanje Skupštine, u kojoj ima većinu, naredbom koju je donela tri dana pre vanrednog stanja, kojom je zabranila okupljanje više od 100 ljudi,¹⁷ a u Skupštini ima 250 poslanika. Dodatno, u odluci o proglašenju vanrednog stanja nije spomenut razlog uvođenja, ni vreme trajanja. Tako je zaobiđena uloga Skupštine u kontroli izvršne vlasti, kojoj policija faktički pripada. To je problematično jer je kontrola u vanrednim

okolnostima važna za dobro upravljanje, što će se kasnije ispostaviti bitnim baš na primeru postupanja policije.

Pored problema oko načina proglašenja vanrednog stanja i sklanjanja Skupštine iz procesa odlučivanja, postoji dilema i o razlozima zbog kojih izvršna vlast nije proglasila vanrednu situaciju, koja više priliči stanju u kome se Srbija nalazila u martu i aprilu ove godine. Štaviše, izvršna vlast je mogla da primeni sve mere zaštite u vanrednoj situaciji primenom Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,¹⁸ tako da ljudska prava garantovana Ustavom ograničava srazmerno i samo u obimu u kom je to neophodno.

Postoje tri moguća razloga zbog kojih je vlast odlučila da proglasi vanredno stanje umesto vanredne situacije. 1) Ustav omogućuje da se izborno pravo ograniči u vanrednom stanju.¹⁹ Tako je izvršnoj vlasti omogućeno da odloži izbore, što je i učinila nakon ukidanja vanrednog stanja. 2) Sistem za upravljanje vanrednim situacijama u Srbiji zapravo ne funkcioniše dobro.²⁰ 3) Vlastima se činilo efikasnijem da vanrednim stanjem zastrašuje kako bi disciplinovala stanovništvo da poštuje mere jer je već dosta vremena izgubljeno relativizacijom zaraze.

Samo jedan dan nakon što je proglašeno vanredno stanje, na ulicama i ispred zdravstvenih ustanova pojavili su se pripadnici Vojske u opremi kao da su krenuli u rat, noseći automatske puške koje nisu prikladne za upotrebu u urbanim sredinama.²¹ Nastavljeno je pretnjom predsednice Vlade „nemojte da uvodimo policijski čas”,²² dok se iz pozadine predlagalo ukidanje slobode izražavanja²³. Nije se dugo čekalo na ograničenje i zabranu kretanja.

Odmah na početku primene mere zabrane kretanja od 20 do 5 časova došlo je do incidenta u Beogradu kada su dva policijska službenika pesnicama zaustavili čoveka koji je tokom policijskog časa šetao psa.²⁴

Ministar unutrašnjih poslova je 18. marta naredbom potpuno zabranio kretanje starijima od 65 godina, a ostalima od 20 do 5 časova.²⁵ Na taj način je doneta odluka koja se kosi sa Ustavom koji dozvoljava da se pravo na slobodno kretanje ograniči, ali ne i ukine.²⁶ Udruženje građana Beogradski centar za ljudska prava podneo je Ustavnom sudu inicijativu za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti Naredbe ministra policije²⁷. U Bosni i Hercegovini, Ustavni sud je doneo odluku da se takvom merom krši Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.²⁸ Isto je ocenio i Ustavni sud Kosova.²⁹

Zadaci i postupanje policije tokom vanrednog stanja

Policija je u vanrednom stanju trebalo da se stara o poštovanju mera ograničenja i zabrane kretanja i okupljanja, zdravstvenom nadzoru i karantinu, te da dozvole za kretanje tokom policijskog časa dobiju ljudi kojima je to zaista potrebno. Pravni akti na osnovu kojih su uvedene restriktivne mere menjane su po više puta tokom vanrednog stanja,³⁰ što posredno

ukazuje na odsustvo plana u suzbijanju epidemije ili o prilagođavanju situaciji s obzirom na manjak medicinskih informacija o COVID-19. Verovatno je istina negde u sredini.

Ipak, često menjanje propisa je otežalo rad državnih organa, a posebno policije i tužilaštva koji su na terenu obavljali konkretne zadatke u kontroli kretanja stanovništva i primeni mera zdravstvenog nadzora i karantina. Zbog pravnog haosa i skoro pa svakodnevnih promena propisa, policijski službenici i tužioci nisu mogli da utvrde koja pravila trenutno važe u praksi, odnosno u samom trenutku postupanja. Ilustrativan je primer u radu policijskog službenika koji je morao da postupa na osnovu izjava sa konferencija za medije, a ne akta koji je objavljen u Službenom glasniku. Slično je bilo i u praksi tužilaštva.³¹

„Dobijemo nalog za kontrolu. Akt po kojem kontrolišemo juče je 'objavljen' na konferenciji za novinare, a jutros idemo u kontrolu i nemamo propis jer još nije osvanuo na sajtu Vlade, već oko podne ili popodne. Čak sam imao situaciju da policijski službenici hapse lice, a tužilac se izjašnjava da postoji krivično delo i da se zadrži [lice] do 48 sati, a da niko od njih nije pročitao propis. Dobijem da pišem krivičnu prijavu, uzmem da čitam i shvatim da nema elemenata krivičnog dela, ali sad tužilac neće da se 'pokaje' (čovjek već na zadržavanju) i tako ode krivična prijava koja će sigurno biti odbačena, a čovek tužiti državu”, objasnio je policijski službenik svoj rad tokom vanrednog stanja.³²

Zabrana kretanja

Glavni nalazi: *Naredba ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica u Srbiji nije doneta u skladu sa Ustavom. Ustav omogućava da se pravo na slobodno kretanje ograniči, ali ne i potpuno ukine, što je urađeno u vreme vanrednog stanja. Nisu bili propisani kriterijumi na osnovu kojih je MUP izdavao dozvole za kretanje tokom policijskog časa, pri čemu su ih suprotno propisima izdavali i druga ministarstva, javna preduzeća i opštinski krizni štabovi. Tokom vanrednog stanja, policijski službenici nisu uvek postupali profesionalno prema prekršiocima policijskog časa. Sektor unutrašnje kontrole MUP-a je samo jednom javno reagovao povodom prekoračenja policijskih ovlašćenja.*

Ministarstvu unutrašnjih poslova je uredbom Vlade o merama za vreme vanrednog stanja omogućeno da ograniči ili zabrani kretanje ljudi na javnim mestima.³³ Međutim, uredbom nije utvrđeno kada je kretanje ograničeno ili zabranjeno iako Ustav nalaže da je Vlada dužna da odstupanja od ljudskih prava tokom vanrednog stanja reguliše uredbom.³⁴ Vremensko i prostorno regulisanje ograničenja i zabrane kretanja izvršeno je naredbom ministra unutrašnjih poslova, što nije u skladu sa Ustavom.³⁵

Prva od pet naredbi ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica usvojena je 18. marta,³⁶ tri dana nakon proglašenja vanrednog stanja. Naredbom je osobama starijim od 65 godina u potpunosti zabranjeno kretanje na javnim mestima, dok je za ostale usvojena zabrana u vremenu od 20 do 5 časova. Zabrana kretanja nije važila za zdravstvene radnike koji su imali važeću licencu, pripadnike MUP-a, Ministarstva odbrane,

Vojske Srbije i službi bezbednosti, kao i osobama kojima je MUP izdao dozvolu za kretanje.³⁷

Kriterijumi na osnovu kojih je MUP trebalo da izdaje dozvole za kretanje nisu nijednom jasno propisani tokom vanrednog stanja, što se ispostavilo kao jedan od glavnih nedostataka kada su osobe sa dozvolom,³⁸ tokom policijskog časa, organizovale paljenje baklji na krovovima zgrada u Beogradu, Nišu i Novom Sadu i time ugrozile bezbednost građana. Logično se nameće pitanje kako je paljenje baklji povezano sa sprečavanjem širenje zaraze od korona virusa.

Iako je bilo propisano da MUP izdaje dozvole za kretanje,³⁹ ili posreduje u izdavanju dozvole za kretanje privrednim subjektima.⁴⁰ Na osnovu intervjua sa policijskim službenicima, došlo se do zaključka da su u praksi dozvole za kretanje u vreme policijskog časa izdavala i druga ministarstva, javna preduzeća ili opštinski krizni štabovi. Na osnovu njihovih dopisa, MUP je kreirao bazu podataka ljudi koji imaju dozvole za kretanje u informacionom sistemu, ali samo radi kontrole.⁴¹

„Imali smo velikih problema oko dozvola za kretanje. Ljudi su od nas tražili dozvole, a mi nismo mogli da im izađemo u susret. Slali smo ih u opštinske štabove, a oni u razna ministarstva i slično.”⁴²

Postojalo je jako puno problema oko izdavanja dozvola za kretanje jer usvojeni propisi nisu uspeali da regulišu sve potrebe građana, naročito na početku vanrednog stanja kada nije bilo poznato kako uopšte dobiti dozvolu i po kojoj proceduri. Policija, organi lokalne samouprave i ostali državni organi nisu bili upoznati kako da izdaju dozvolu za kretanje, zbog čega su policijski službenici „gledali kroz prste” na terenu kada im je najavljeno ili su utvrdili da pojedinci krše policijski čas.

„Kada bi se neko javio dežurnoj službi, predstavio se, rekao imam takve i takve tegobe, ja moram u hitnu, samo da vam se javim. Ili ja moram otići da ocu promenim pelenu i dam mu terapiju. Policija jeste u tim slučajevima, striktno pravno gledano, kršila propise, ali su policajci na terenu mnogo bolje prepoznavali situacije nego rukovodioci i posebno kreatori normi”,⁴³ objasnio je policijski službenik situacije u kojima je policija tolerisala kršenje policijskog časa.

Naredba ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica promenjena je još četiri puta do 9. aprila, kada je konačno pripojena Uredbi o merama za vreme vanrednog stanja. U tom periodu, produženo je vreme zabrane kretanja građanima ispod 65 godina od 17 do 5 časova, dok je tražiocima azila i migrantima u Srbiji je u potpunosti onemogućeno kretanje zbog „sprečavanje nekontrolisanog kretanja lica koja mogu biti nosioci virusa”,⁴⁴ osim ako idu kod lekara uz dozvolu Komesarijata za izbeglice i migracije.

Policija je tokom vanrednog stanja uhvatila u kršenju policijskog časa oko 6.800 punoletnih i 1.063 starijih osoba preko 65 godina,⁴⁵ odnosno preko 7.800 ljudi. Međutim, policijski službenici nisu u svim slučajevima postupali profesionalno. U toku večeri kada je po prvi put

uveden policijski čas (18. 3.), dvojica policijskih službenika su nesrazmernom upotrebom fizičke snage savladali osobu koja je šetala psa i nije htela da ispoštuje zabranu kretanja u centru Beograda.⁴⁶

Slično se desilo i u Leskovcu 23. marta.⁴⁷ Barem jedan od trojice policijskih službenika, koji su učestvovali u intervenciji, nesrazmerno je primenio fizičku snagu prema osobi koja nije, kako se vidi na snimku, pružala otpor. Štaviše, od žrtve prekomerne upotrebe fizičke snage je kasnije traženo da potpiše navodno lažni iskaz kako su povrede bubne opne zadobijene od pada.⁴⁸ Treći slučaj policijskog zlostavljanja desio se u Beogradu u kome je policijski službenik zadao više udaraca i šamara privedenom muškarcu u službenim kolima policije.⁴⁹ Međutim, pomenuta tri primera nesrazmerne primene fizičke sile su poznati široj javnosti jer su mediji izveštavali o njima, ali je taj broj „sasvim sigurno višestruk”⁵⁰.

Sektor unutrašnje kontrole MUP-a, koji ispituje zakonitost u postupanju policijskih službenika, oglasio se samo u jednom slučaju policijskog zlostavljanja izjavom da će slučaj biti ispitan.⁵¹

Zabrana okupljanja

Glavni nalazi: *Nije dostupna informacija da je ministar unutrašnjih poslova tokom zabrane okupljanja zapravo dozvolio okupljanja više desetina ljudi jer su navodno bila od posebnog interesa za funkcionisanje države. Policija je dozvolila kretanje tokom policijskog časa ljudima koji su palili baklje na krovovima stambenih zgrada koji su tako ugrožavali bezbednost stanara. Policija nije uvek uredno odgovarala na prijave kršenja policijskog časa i upotrebu pirotehničkih sredstava. Politički neutralno postupanje policije je dovedeno u pitanje hapšenjem simpatizera opozicije i dozvoljavanjem bakljade pristalica vlasti. Odbor za odbranu i unutrašnje poslove nije nijednom pokrenuo pitanje kontrole policije u vreme vanrednog stanja.*

Naredbom ministra zdravlja od 12. marta zabranjena su javna okupljanja u zatvorenom prostoru za više od 100 ljudi.⁵² Sledećim naredbama, umanjivan je maksimalan broj ljudi koji mogu da se okupe – najpre na 50,⁵³ a zatim na pet osoba⁵⁴. Međutim, ministar zdravlja je naredbom od 21. marta napravio izuzetak, pa je dozvolio istovremeno okupljanje najviše do 50 osoba ako ga organizuje državna institucija radi „preduzimanja mera usmerenih na sprečavanje širenje zaraze”, pri čemu je prethodno potrebno odobrene ministra unutrašnjih poslova i dezinfekcija prostora okupljanja.⁵⁵

Na osnovu analize medijskog sadržaja i pravnih propisa, nije poznato da li su prethodno dezinfikovani prostori u kojima je okupljanje organizovano, a poseta odobrena odlukom ministra unutrašnjih poslova, kako nalaže Uredba o merama za vreme vanrednog stanja.⁵⁶

Ministar zdravlja je tako omogućio organizaciju više okupljanja u kojima je učestvovao predsednik Republike, koja su više podsećala na aktivnosti političke kampanje nego pružanja medicinske pomoći. Na primer, u poseti Nišu 10. aprila učestvovalo je više od 30

ljudi, uključujući i novinare i fotoreportere koji su izveštavali i fotografisali posetu predsednika.⁵⁷ Tom prilikom su uručena medicinska sredstva zaštite i respiratori za ceo jug Srbije. Četiri dana pre toga je sprovedena slična aktivnost u Novom Pazaru.

Okupljanja koje su najviše uzburkala javnost i zbog kojih se policija našla u središtu političke borbe vlasti i opozicije organizovana su od 29. aprila. Simpatizeri Srpske napredne stranke odgovorili su na buku dela nezadovoljnih građana Srbije merama u borbi protiv epidemije, paljenjem baklji u Beogradu, Novom Sadu i Nišu i skandiranjem protiv lidera opozicije tokom policijskog časa.⁵⁸ Na ovaj način je ugrožena bezbednost ljudi koji žive u zgradama sa čijih krovova su se palila pirotehnička sredstva. U Nišu je umalo izazvan požar.⁵⁹

Građani su na društvenim mrežama objavljivali kako su zvali policiju prijavljujući kršenje policijskog časa i bakljade. Policija im je u odgovorima izjavljivala kako nije nadležna, te ih je upućivala na komunalnu miliciju. U nekim slučajevima, policija je došla na mesto događaja, ali nije preduzela ništa jer je utvrdila da organizatori bakljade sa stambenih zgrada imaju dozvole za kretanje koje im je MUP izdao.⁶⁰ U jednom slučaju u Nišu se ispostavilo da je zapravo patrola policije slučajnim dolaskom sprečila paljenje baklji.⁶¹

Ministarstvo unutrašnjih poslova se nije oglašavalo povodom bakljada⁶² sve dok u medijima nije objavljena vest da je policija uhapsila četvoro simpatizera opozicije koji su se okupili u vreme policijskog časa kako bi podržali predstavnika opozicije.⁶³ Direktor policije je javnim iznošenjem statističkih podataka o radu policije u prvoj sedmici maja pokušao da pokaže kako je policija politički neutralno postupala, navodeći da je podnela 113 prekršajnih prijava, skoro podjednako simpatizerima vlasti i opozicije.

„Kada se izvrši analiza pod kojim su se okolnostima činili ti prekršaji dolazi se do toga da je njih 57 procesirano jer su izražavali nezadovoljstvo merama u vreme pandemije. Njih 56 je izražavalo podršku tim merama, nezadovoljstvo postupanjem ovih prethodnih. Ova brojka jasno pokazuje sa koliko je profesionalnosti postupala policija”, objasnio je direktor policije.⁶⁴

Predsednik Republike i vladajuće stranke je negirao da je Srpska napredna stranka organizovala bakljadu, već da je to učinilo udruženje mladih.⁶⁵ Ipak, postoje navodi koji ukazuju na suprotno. Narodni poslanik i član Glavnog odbora Srpske napredne stranke je potvrdio da je u svojoj TV emisiji pozivao i podstrekivao građane na paljenje baklji po krovovima, ali da nije organizator.⁶⁶ Predsednik niške gradske opštine Palilula je bio jedan od okupljenih koji su u vreme policijskog časa pokušali da sa krovova zgrada naprave bakljadu.⁶⁷

Najviše zabrinjava izjava predsednice Odbora za odbranu i unutrašnje poslove Narodne skupštine, koja vrši spoljnu kontrolu policije. Umesto pokretanja kontrole policije radi donošenja zaključka o nezakonitostima ili nepravilnostima u radu MUP-a, predsednica Odbora je u Skupštini rekla da je Srpska napredna stranka morala da odgovori i da pokaže kako neće da ćuti.⁶⁸ Time nije negirano učestovanje vladajuće stranke u organizaciji paljenja pirotehničkih sredstava, već je ocenjeno kao nužni odgovor.

Obećanja da neće biti okupljanja vernika za Uskrs nisu svuda poštovana. U Crkvi Svetog Marka u Beogradu se tokom policijskog časa našao veći broj vernika, dok je pričešće za 70 vernika održano u Sabornoj crkvi u Požarevcu. Ceo skup je prijavljen policiji, koja je saopštila da je u crkvi zatekla oko 20 ljudi koji su poštovali mere propisanog odstojanja, iako je postojala zabrana okupljanja.⁶⁹

Kućni karantin

Glavni nalazi: *Nije funkcionisalo informisanje građana koji su pre proglašenja vanrednog stanja doputovali iz inostranstva u Srbiju da moraju da ostanu kod kuće. Dešavalo se da policija obavesti građane o kućnoj izolaciji deset dana nakon ulaska u zemlju, ili da ih uopšte ne obavesti. Neke od njih je policija tokom vanrednog stanja uhapsila zbog kršenja mere zdravstvenog nadzora i karantina. Kontrola poštovanja kućnog karantina je na početku bila dobra, a onda je vremenom postala lošija.*

Zadatak policije na početku krize od zaraze bio je da informiše ljude koji su doputovali iz inostranstva u Srbiju o kućnom karantinu, odnosno o obavezi da ostanu kod kuće 14,⁷⁰ a zatim i 28 dana.⁷¹ Predsednik Republike je izjavio da je 400.000 ljudi iz inostranstva ušlo u Srbiju.⁷² Kasnije je policija pratila poštovanje primene ove mere, naročito posle uvođenja vanrednog stanja. U slučaju kršenja mere, policija je podnosila krivične prijave tužilaštvu. Policijskim službenicima je omogućeno da naredе zaraženima ili onima za koje se sumnja da su zaraženi da borave na adresi prebivališta ili boravišta, sa obavezom javljanja nadležnoj zdravstvenoj ustanovi.⁷³

Nije dobro funkcionisalo informisanje građana koji su pre proglašenja vanrednog stanja (15. 3.) doputovali iz inostranstva u Srbiju da moraju da ostanu kod kuće. To je posledica relativizacije problema i sporog donošenja odluka za sprečavanje širenja zaraze, što je uzrokovalo nevolje u sledećim nedeljama krize. Potreba za informisanjem je u međuvremenu smanjena jer su svi granični prelazi za ulazak putnika u Srbiju zatvoreni 19. marta,⁷⁴ što je posledično uticalo na smanjenje novih dolazaka u zemlju.

Mediji su izveštavali o znatnom broju primera koji ukazuju da je loše organizovano obaveštavanje građana da im je određena mera zdravstvenog nadzora i karantina. Dešavalo se da policija obavesti građane o kućnom karantinu deset dana nakon ulaska u zemlju, ili da ih uopšte ne obavesti, čak i kada dolaze iz zemalja u kojima je zaraza uzela maha, kao što je Italija. Najviše zbunjenosti je bilo oko onih građani koji su ušli u zemlju oko 14. marta,⁷⁵ kada još uvek nije zvanično proglašeno vanredno stanje.

Loša praksa se promenila narednih dana, naročito posle uvođenja vanrednog stanja, kada je uspostavljeno obavezno obaveštavanje o izolaciji u kućnim uslovima. Ipak, to nije bio kraj nevolja za ljude koji su ušli u Srbiju pre 15. marta jer se kao posledica loše prakse informisanja dešavalo da policija uhapsi osobe koje nisu bile upoznate da im je određena mera zdravstvenog nadzora i karantina.

Policija je proveravala da li su ljudi u kućnoj izolaciji tako što ih je prvo zvala na fiksni telefon, a kasnije i na licu mesta odlaskom na kućnu adresu. Ipak, policija je retko vršila terenske provere poštovanja kućnog karantina, osim na početku krize, kada je broj osoba u samoizolaciji bio manji. Nakon toga je zbog manjka ljudskih resursa policija kontrolu vršila najviše proverama telefonom i samo sporadično na terenu, uglavnom kada se osoba u kućnom karantinu ne javi na telefon.

„Lično sam zvao ljude koji su bili u izolaciji. Dobijem spisak i onda proveravao da li poštuju, svakog dana telefonom, a ponekad patrola ode na adresu. Od njih stotinak, rešenje sanitarnog inspektora dobilo je možda dvoje-troje ljudi. Ostalima je to uglavnom samo granični policajac usmeno naložio, a dobar broj ljudi mi tvrdio da ih niko nije upoznao sa merama izolacije i da su čuli na TV-u.”⁷⁶

Kontrola poštovanja kućnog karantina je na početku bila dobra, a onda je vremenom postala lošija. Nakon 20 dana od uvođenja vanrednog stanja „postala je besmislena i formalizovana (u negativnom smislu), gde su se policijski službenici koji su 'proveravali' poštovanje mera sveli na svojevrstne operatere kol-centra”⁷⁷. Problem je bio i da su ljudi kao kontakt ostavljali samo broj mobilnog telefona, što je ostavljalo prostora za manipulaciju. „Sigurno da čovek koji je u izolaciji i pozoveš ga telefonom neće reći da ne poštuje mere izolacije i da nije kod kuće”.⁷⁸

Nakon proglašenja vanrednog stanja, političkom odlukom fokus je stavljen na kažnjavanje ljudi koji su prekršili izolaciju u kućnim uslovima, što su državni organi u većoj meri prihvatili. Posebno su predsednik Republike i ministar unutrašnjih poslova insistirali na strogom kažnjavanju prekršilaca, dok su mediji redovno izveštavali o broju ljudi koji krše karantin i naglašavali visoke kazne. Ministarstvo pravde je vrlo brzo, dva dana nakon uvođenja vanrednog stanja, donelo preporuke za rad sudova i javnih tužilaštava u novim vanrednim okolnostima.⁷⁹

Ministarstvo pravde je preporučilo tužilaštvima da traže određivanje pritvora prekršiocima zdravstvenog nadzora i karantina. Dodatno, Republičkom javnom tužilaštvu je preporučeno da pokrene disciplinski postupak protiv onih tužilaca koji ne zatraže pritvor.⁸⁰ U Upravi za izvršenje krivičnih sankcija obezbeđena su tri posebna objekta gde su smešteni prekršiocci, a koje su obezbeđivali čuvari zatvora i policajci. Takva sistematičnost o donošenju jasnih preporuka nije primećena u periodu kada je trebalo informisati građana o obaveznoj kućnoj izolaciji.

Pritvoreno je 139 osoba zbog kršenja mere kućnog karantina do 4. aprila. Ipak, svim prekršiocima nisu izrečene mere pritvora, što znači da tužilaštva nisu u potpunosti primenjivala preporuke Ministarstva pravde.⁸¹ Prema poslednjim podacima, pritvoreno je 173 osobe tokom krize od korona virusa.⁸² Procenat kažnjenih za kršenje mera izolacije je mali u odnosu na broj onih koji te mere nisu poštovali.⁸³

Hapšenje Jovane Popović iz Kikinde je steklo epitet političkog obračuna vlasti sa opozicijom jer je početkom početkom ove godine objavila pesmu „Bagra” kojom kritikuje aktuelnu vlast. Jovana Popović je u Srbiju doputovala pre uvođenja vanrednog stanja iz Crne Gore, koja

tada još uvek nije imala registrovan slučaj zaraženih korona virusom. Na graničnom prelazu je niko nije obavestio o zdravstvenom nadzoru i karantinu, a deset dana kasnije je uhapšena.⁸⁴ Sličan slučaj je hapšenje Ivane Berić iz Sombora, ali bez političke pozadine, koja je u Srbiju doputovala iz Bosne i Hercegovine.⁸⁵

Sudovi su odmah na početku vanrednog stanja otpočeli da izriču oštre kazne zatvora za nepoštovanje mera kućne izolacije i to u brzim postupcima vođenim preko Skype-a. Suđenja su bila ekstremno kratka što odstupa od uobičajne sudske prakse u Srbiji.

Beleške

¹ „Council of Europe anti-torture Committee announces periodic visits to eight states in 2020”, 9. 4. 2019, *Council of Europe*, <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-announces-periodic-visits-to-eight-states-in-2020>, 10. 5. 2020.

² „Zakon o policiji”, *Sl. glasnik RS*, br. 6/2016, 24/2018 i 87/2018: član 3.

³ Zdravstveni nadzor označava zdravstvene preglede i epidemiološko ispitivanje lica koja su bila u kontaktu sa obolelom osobom i/ili kliconošom od zarazne bolesti, ili su boravila u žarištu zarazne bolesti. Karantin je mera ograničavanja kontakata zdravih osoba i životinja koje su bile izložene slučaju zarazne bolesti tokom perioda njegove zaraznosti, sa ciljem da se spreči širenje zarazne bolesti;

⁴ „Uredba o merama za vreme vanrednog stanja”, 16. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 31/2020, 36/2020, 38/2020, 39/2020, 43/2020, 47/2020, 49/2020, 53/2020, 56/2020, 57/2020, 58/2020 i 60/2020: član 1a, stav 3, tačka 3.

⁵ „Nemojte da lažete, niko nije rekao da je korona najsmješniji virus”, 11. 3. 2020, *Istinomer*, <https://www.istinomer.rs/izjava/nemojte-da-lazete-niko-nije-rekao-da-je-korona-najsmesniji-virus/>, 1. 5. 2020.

⁶ „Odluka o raspisivanju izbora za narodne poslanike”, 4. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 19/2020.

⁷ Tanjug. 4. 3. 2020. „Pristalice i članovi SNS širom Srbije daju potpise za izbornu listu”, *B92*, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=03&dd=04&nav_category=11&nav_id=1662493, 1. 5. 2020.

⁸ „Prvi slučaj koronavirusa u Srbiji, epidemiolozi proveravaju sve sa kojima je bio u kontaktu”, 6. 3. 2020, *Radio televizija Srbije*, <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/drustvo/3877900/loncar-koronavirus-prvi-slucaj-srbija-konferencija.html>, 1. 5. 2020.

⁹ „Korona virus: Drugi slučaj u Srbiji, zaražen kineski državljanin”, 9. 3. 2020, *BBC News na srpskom*, <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-51799026>, 1. 5. 2020.

¹⁰ „Vučić: Srbija u ratu protiv nevidljivog i opakog protivnika”, 15. 3. 2020, *Radio televizija Srbije*, <https://www.youtube.com/watch?v=ohYIND7-g5E>, 1. 5. 2020.

¹¹ Blavatnik School of Government. 28. 4. 2020. „Oxford COVID-19 Government Response Tracker”, *University of Oxford*, <https://covidtracker.bsg.ox.ac.uk/>, 28. 4. 2020.

¹² „Odluka o proglašenju vanrednog stanja”, 15. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 29/2020.

¹³ Milena Vasić. 15. 3. 2020. „Šta znači uvođenje vanrednog stanja za ljude u Srbiji?”, *Otvorena vrata pravosuđa*, <https://otvorenavratapravosudja.rs teme/ustavno-pravo/sta-znaci-uvodenje-vanrednog-stanja-za-ljude-u-srbiji>, 15. 3. 2020.

¹⁴ „Ustav Republike Srbije”, *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 99, stav 1, tačka 5.

¹⁵ Ibid: član 200, stav 5.

¹⁶ „Krivična prijava protiv Vučića zbog državnog udara”, 17. 4. 2020, *Koalicija za nadzor javnih finansija*, <http://nadzor.org.rs/krivicna-prijava-protiv-vucica-zbog-drzavnog-udara/>, 13. 5. 2020.

- ¹⁷ „Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru”, 12. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 25/2020.
- ¹⁸ *Sl. glasnik RS*, br. 15/2016.
- ¹⁹ „Ustav Republike Srbije”, *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 202, stav 4.
- ²⁰ Vladimir Erceg. 22. 4. 2020. „Upravljanje vanrednim situacijama – Sistem za neko drugo vreme”, *Otvorena vrata pravosuđa*, <https://otvorenavratapravosudja.rs teme/ustavno-pravo/upravljanje-vanrednim-situacijama-sistem-za-neko-drugo-vreme>, 1. 5. 2020.
- ²¹ Saša Đorđević. 17. 3. 2020. „Vojska u vreme vanrednog stanja”, *Otvorena vrata pravosuđa*, <https://otvorenavratapravosudja.rs teme/ustavno-pravo/vojska-u-vreme-vanrednog-stanja>, 2. 5. 2020.
- ²² Tanjug. 16. 3. 2020. „NEMOJTE DA UVODIMO POLICIJSKI ČAS. Brnabić pozvala građane na samodisciplinu, u suprotnom slede NAJDRASTIČNIJE MERE”, *Blic*, <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/nemojte-da-uvodimo-policijski-cas-brnabic-pozvala-gradane-na-samodisciplinu-u/h7fvjcm>, 2. 5. 2020.
https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=03&dd=16&nav_category=12&nav_id=1666797
- ²³ „Krstić traži ukidanje Tvitera, Fejsbuka i Jutjuba dok traje vanredno stanje”, 17. 3. 2020, *Beta*, <https://beta.rs/vesti/drustvo-vesti-srbija/124594-krstic-trazi-ukidanje-tvitera-fejsbuka-i-jutjuba-dok-traje-vanredno-stanje>, 2. 5. 2020.
- ²⁴ „I Knez skoro prazan, Irena Piccolo @irenathebest”, 18. 3. 2020, *Savski nasip*, <https://www.facebook.com/savskinasip/videos/693278158106010/>, 2. 5. 2020.
- ²⁵ „Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije”, 18. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 34/2020.
- ²⁶ Saša Đorđević. 23. 3. 2020. „Policijski čas”, *Otvorena vrata pravosuđa*, <https://otvorenavratapravosudja.rs teme/ustavno-pravo/policijski-cas>, 2. 5. 2020.
- ²⁷ „Podneta inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti Uredbe o merama za vreme vanrednog stanja i Naredbe o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije”, 31. 3. 2020, *Beogradski centar za ljudska prava*, <http://www.bgcentar.org.rs/podneta-inicijativa-za-pokretanje-postupka-za-ocenu-ustavnosti-uredbe-o-merama-za-vreme-vanrednog-stanja-i-naredbe-o-ogranicenju-i-zabrani-kretanja-lica-na-teritoriji-republike-srbije/>, 2. 5. 2020.
- ²⁸ Ustavni sud Bosne i Hercegovine. 22. 4. 2020. „Odluka o dopustivosti i meritumu u predmetu br. AP 1217/20”, http://www.ustavisud.ba/dokumenti/_bs/AP-1217-20-1234093.pdf, 13. 5. 2020.
- ²⁹ Ustavni sud Kosova. 31. 3. 2020. „Odluke sa sednica za razmatranje koja su održana 30. i 31. marta 2020. godine”, <https://gjk-ks.org/sr/odluke-sa-sednica-za-razmatranje-koja-su-odrzana-30-i-31-marta-2020-godine/>, 13. 5. 2020.
- ³⁰ Uredba o merama za vreme vanrednog stanja menjana je 12 puta, dok Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica – pet puta, a Naredba o zabrani okupljanja na javnim mestima menjana – tri puta.
- ³¹ Pogledati gostovanje od 14. 5. 2020. predsednice Predsedništva Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije Lidije Komlen Nikolić koje je dostupno na: https://media.rtv.rs/sr_ci/pravi-ugao/56162
- ³² Intervju, policijski službenik, 19. 5. 2020.
- ³³ „Uredba o merama za vreme vanrednog stanja”, 16. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 31/2020.
- ³⁴ „Ustav Republike Srbije”, *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 200, stav 9.
- ³⁵ Sofija Mandić. 13. 4. 2020. „U milosti ministarstva”, *Peščanik*, <https://pescanik.net/u-milosti-ministarstva/>, 2. 5. 2020.
- ³⁶ „Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije”, 18. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 34/2020.
- ³⁷ Ibid.
- ³⁸ Beta. 1. 5. 2020. „Novosadska policija pustila mladiće sa bakljade jer imaju dozvolu za kretanje”, *N1*, <http://rs.n1info.com/Vesti/a594753/Novosadska-policija-pustila-mladice-s-krova-zgrade-je-imaju-dozvolu-za-kretanje.html>, 2. 5. 2020.

-
- ³⁹ „Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije”, 18. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 34/2020.
- ⁴⁰ „Instrukcija privrednim subjektima u vezi sa postupkom za izdavanje dozvole za kretanje u vremenu od 20 do 5 časova”, 19. 3. 2020, *Ministarstvo privrede*, br. 023-00188/2020-09.
- ⁴¹ Intervju, policijski službenik, 17. 5. 2020; Intervju, policijski službenik, 19. 5. 2020.
- ⁴² Intervju, policijski službenik, 17. 5. 2020.
- ⁴³ Intervju, policijski službenik, 19. 5. 2020.
- ⁴⁴ „Uredba o merama za vreme vanrednog stanja”, 9. 4. 2020, *Sl. glasnik RS*, 31/2020, 36/2020, 38/2020, 39/2020, 43/2020 i 53/2020: član 3, stav 3.
- ⁴⁵ Bojana Bogosav. 6. 5. 2020. „PRIVOĐENJA ZBOG PROTESTA Kažnjeno 57 građana zbog "lupanja u šerpe" i 56 zbog paljenja baklji”, *Blic*, <https://www.blic.rs/vesti/hronika/privodjenja-zbog-protesta-kaznjeno-57-gradana-zbog-lupanja-u-serpe-i-56-zbog-paljenja/z04dgwx>, 7. 5. 2020.
- ⁴⁶ „I Knez skoro prazan, Irena Piccolo @irenathebest”, 18. 3. 2020, *Savski nasip*, <https://www.facebook.com/savskinasip/videos/693278158106010/>, 2. 5. 2020.
- ⁴⁷ „GDE JE SADA JUGMEDIJA. SRAMOTA OVOG GRADA”, 23. 3. 2020, <https://www.facebook.com/Lamelski/videos/2839158239495915>, 2. 5. 2020.
- ⁴⁸ „APSURDNO Pozvao policiju da prijavi pljačku, a momci u plavom njega krvnički pretukli”, 23. 3. 2020, *Jugmedia*, <https://jugmedia.rs/apsurdno-pozvao-policiju-da-prijavi-pljacku-momci-u-plavom-njega-krvnicki-pretukli/>, 2. 5. 2020.
- ⁴⁹ „MUP ispituje postupanje policajca koji je tukao građanina (VIDEO)”, 15. 4. 2020, *Danas*, <https://www.danas.rs/drustvo/mup-ispituje-postupanje-policajca-koji-je-tukao-gradjanina-video/>, 2. 5. 2020.
- ⁵⁰ Intervju, policijski službenik, 19. 5. 2020.
- ⁵¹ Ministarstvo unutrašnjih poslova, saopštenje br. 310/20 od 15. 4. 2020.
- ⁵² „Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru”, 12. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 25/2020.
- ⁵³ Ibid, 15. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 30/2020.
- ⁵⁴ Ibid, 21. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 39/2020.
- ⁵⁵ Ibid.
- ⁵⁶ „Uredba o merama za vreme vanrednog stanja”, 16. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 31/2020: član 4.
- ⁵⁷ A. S. 10. 4. 2020. „Vučić i 2 kamiona sa medicinskom opremom stigli u Niš”, *Južne vesti*, <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Vucic-i-2-kamiona-sa-medicinskom-opremom-stigli-u-Nis.sr.html>, 2. 5. 2020.
- ⁵⁸ „Bakljama na šerpe: Odgovor opoziciji, podrška vlasti ili krivično delo”, 30. 4. 2020, *Insajder*, <https://insajder.net/sr/sajt/tema/18193/Bakljama-na-%C5%A1erpe-Odgovor-opoziciji-podr%C5%A1ka-vlasti-ili-krivi%C4%8Dno-delo.htm>, 3. 4. 2020.
- ⁵⁹ Ljubomir Filipov. 29. 4. 2020. „Članovi SNS-a u Nišu pravili bakljadu, pa umalo izazvali požar”, *Južne vesti*, <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Clanovi-SNS-a-u-Nisu-pravili-bakljadu-pa-umalo-izazvali-pozar.sr.html>,
- ⁶⁰ „Specijal Malih velikih priča u doba korone: Virus opasnih podela (EMISIJA)”, 9. 5. 2020, *Insajder*, [https://insajder.net/sr/sajt/tema/18346/Specijal-Malih-velikih-pri%C4%8Da-u-doba-korone-Virus-opasnih-podela-\(EMISIJA\).htm](https://insajder.net/sr/sajt/tema/18346/Specijal-Malih-velikih-pri%C4%8Da-u-doba-korone-Virus-opasnih-podela-(EMISIJA).htm), 11. 5. 2020.
- ⁶¹ M. Jovanović. 2. 5. 2020. „Opština Palilula negira pokušaj bakljade, tvrde da su sinoć delili pakete, pa su napadnuti”, *Južne vesti*, <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Opstina-Palilula-negira-pokusaj-bakljade-tvrde-da-su-sinoc-delili-pakete-pa-su-napadnuti.sr.html>, 9. 5. 2020.
- ⁶² „Bez reakcije MUP-a na bakljade, vatromet i koncert usred policijskog časa”, 1. 5. 2020, *Insajder*, <https://insajder.net/sr/sajt/tema/18218/Bez-reakcije-MUP-a-na-bakljade-vatromet-i-koncert-usred-policijskog-%C4%8Dasa.htm>, 11. 5. 2020.
- ⁶³ Miodrag Sovilj. 5. 5. 2020. „Zabrana kretanja i okupljanja ne važi za one koji šalju političke poruke”, *N1*, <http://rs.n1info.com/Vesti/a596271/Zabrana-kretanja-ne-vasi-za-politicka-okupljanja.html>, 11. 5. 2020.

- ⁶⁴ Bojana Bogosav. 6. 5. 2020. „PRIVODENJA ZBOG PROTESTA Kažnjeno 57 građana zbog "lupanja u šerpe" i 56 zbog paljenja baklji", *Blic*, <https://www.blic.rs/vesti/hronika/privodjenja-zbog-protesta-kaznjeno-57-gradana-zbog-lupanja-u-serpe-i-56-zbog-paljenja/z04dgwx>, 7. 5. 2020.
- ⁶⁵ „Vučić: Bakljade ne organizuje SNS, ja to ne bih dozvolio! Molim ih da ne krše policijski čas", 4. 5. 2020, *Blic*, <https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-bakljade-ne-organizuje-sns-ja-to-ne-bih-dozvolio-molim-ih-da-ne-krse-policijski/k2dpym6>, 10. 5. 2020.
- ⁶⁶ J. P. 7. 5. 2020. „Đukanović o prijavi Fondacije Slavko Ćuruvija: Žešće ću da napadam", *Udruženje novinara Srbije*, <http://www.uns.org.rs/sr/desk/UNS-news/98414/djukanovic-o-prijavi-fondacije-slavko-curuvija-zesce-cu-da-napadam.html>, 10. 5. 2020.
- ⁶⁷ Ljubomir Filipov. 1. 5. 2020. „Neuspela bakljada naprednjaka na Paliluli", *Južne vesti*, <https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Neuspela-bakljada-naprednjaka-na-Paliluli.sr.html>, 2. 5. 2020.
- ⁶⁸ „Specijal Malih velikih priča u doba korone: Virus opasnih podela (EMISIJA)", 9. 5. 2020, *Insajder*, [https://insajder.net/sr/sajt/tema/18346/Specijal-Malih-velikih-pri%C4%8Da-u-doba-korone-Virus-opasnih-podela-\(EMISIJA\).htm](https://insajder.net/sr/sajt/tema/18346/Specijal-Malih-velikih-pri%C4%8Da-u-doba-korone-Virus-opasnih-podela-(EMISIJA).htm), 11. 5. 2020.
- ⁶⁹ „Srpska pravoslavna crkva, vernici i koronavirus: Ima li imunih", 19. 4. 2020, *Insajder*, <https://insajder.net/sr/sajt/tema/17995/Srpska-pravoslavna-crkva-vernici-i-koronavirus-Ima-li-imunih.htm>, 7. 5. 2020.
- ⁷⁰ „Odluka o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-COV-2 zaraznom bolešću", 14. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 23/2020, 24/2020, 27/2020 i 28/2020. Mera samoizolacije od 14 dana je u ovom momentu važila za osobe koje su doputovale u Srbiju iz Kine, Koreje, Švajcarske, Italije, Irana, Rumunije, Španije, Nemačke, Francuske, Austrije, Slovenije i Grčke.
- ⁷¹ „Odluka o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-COV-2 zaraznom bolešću", 15. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 23/2020, 24/2020, 27/2020, 28/2020 i 30/2020. Mera samoizolacije od 28 dana je u ovom momentu važila za osobe koje su doputovale u Srbiju iz Kine, Koreje, Švajcarske, Italije, Irana, Rumunije, Španije, Nemačke, Francuske, Austrije, Slovenije i Grčke. Mera samoizolacije od 14 dana je važila za ljude koji su ušli u Srbiju iz drugih zemalja.
- ⁷² „Prva tema - Predsednik Srbije Aleksandar Vučić", 29. 3. 2020, *Prva TV*, <https://youtu.be/l4MGRi-Llbs>, 30. 3. 2020.
- ⁷³ „Uredba o merama za vreme vanrednog stanja", 16. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 31/2020: član 2.
- ⁷⁴ „Odluka o zatvaranju svih graničnih prelaza za ulazak u Republiku Srbiju", 19. 3. 2020, *Sl. glasnik RS*, br. 37/2020.
- ⁷⁵ Milica Stojanović. 8. 4. 2020. „Kada je Srbija naredila samoizolaciju za sve koji dolaze u zemlju", *Javno*, <https://javno.rs/analiza/kada-je-srbija-naredila-samoizolaciju-za-sve-koji-dolaze-u-zemlju>, 11. 5. 2020.
- ⁷⁶ Intervju, policijski službenik, 17. 5. 2020.
- ⁷⁷ Intervju, policijski službenik, 20. 5. 2020.
- ⁷⁸ Intervju, policijski službenik, 20. 5. 2020.
- ⁷⁹ Ministarstvo pravde. 17. 3. 2020. „Preporuke za rad sudova i javnih tužilaštava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020", br. 112-01-557/2020-5, <https://www.mpravde.gov.rs/sr/tekst/29715/preporuke-ministarstva-pravde-za-rad-sudova-i-javnih-tuzilastava-za-vreme-vanrednog-stanja.php>, 11. 5. 2020.
- ⁸⁰ Ibid.
- ⁸¹ „Analiza izmene pravnog okvira tokom vanrednog stanja i uticaj na uživanje ljudskih prava", 5. 5. 2020, *Komitet pravnik za ljudska prava*, <http://www.yucom.org.rs/ljudska-prava-i-covid-19-pravo-na-pravicno-sudenje/>, 6. 5. 2020.
- ⁸² Vuk Cvijić. 21. 5. 2020. „Slom pravne države: kad pravo i pravda ustuknu pred vlašću", *NIN*, br. 3621, str. 26-28.
- ⁸³ Intervju, policijski službenik, 20. 5. 2020.
- ⁸⁴ Milica Vojinović. 27. 3. 2020. „Devojka uhapšena zbog kršenja karantina, a nije joj ni rečeno da je u karantinu", *Raskrikavanje*, <https://www.raskrikavanje.rs/page.php?id=623>, 11. 5. 2020.
- ⁸⁵ Milica Vojinović. 28. 3. 2020. „U Somboru uhapšena devojka zbog kršenja izolacije o kojoj nije bila obavještena", *Raskrikavanje*, <https://www.raskrikavanje.rs/page.php?id=625>, 11. 5. 2020.